

Радован Пипер је умро 1883 године у Подгорици и том приликом његова породица је од књаза Николе и ондашњих многобројних црногорских главара добила саучешћа. Радован је сахрањен на гробљу цркве св. Ђорђија у Подгорици (данашњи Титоград) гдје се и данас на његовом гробу види скромна надгробна плоча.

П. С. В.

ЦЕТИЊЕ И МАЖУРАНИЋЕВ СПЈЕВ „СМРТ СМАИЛ-АГЕ ЧЕНГИЈИЋА“

26 маја 1841 г. дошли су, према извјештају которског окружног поглавара Габријела Ивачића од 4 јуна 1841 г. директору задарске полиције и владином савјетнику Аугусту Мартинецу, паробродом у Котор Људевит Гај, Антун Мажуранић, Вук Караџић, Димитрије Кнежевић и Николај Надеждин. Људевит Гај и Антун Мажуранић упутили су се, како нам Ивачић саопштава, из Котора на Цетиње 26 или 28 маја 1841 г., а Вук Караџић, Димитрије Кнежевић и Николај Надеждин два дана касније.

Долазак Антуна Мажуранића на Цетиње 1841 г. од значаја је и за постанак „Смрти Смаил-аге Ченгијића“ Ивана Мажуранића.

У јесен 1840 г. погинуо је на Млетичку у Дробњацима Смаилага Ченгић. Његова глава је одмах донесена на Цетиње; с ње је огуљена кожа која је тада испуњена памуком, а лубања је стављена поред лубање Махмут-паше Бушатлије. Новица Церовић „скиде са Смаил-аге оружје: узме му два коња, Брњаша и Гаврана, па то све преда владици. Владика обдари лијепо Новицу, учини га сенатором и даруе му један млин. Владика задржи оба хата и оружје Смаил-агино: штуц, две мале пушке и сабљу; а Смаил-агин сат поврати Новици“¹⁾). Његош је Смаил-агине ствари чувао код себе као ратне трофеје и показивао их је, по свом старом обичају, странцима који су му долазили у посјете на Цетиње. Сплитски комесар Едуард Гриј, који се је задржао у Црној Гори од 29 марта до 1 априла 1842 г. због предаје Његошу крста с брилијантима аустриског цара Фердинанда I, примјећује у свом дневнику од 7 априла 1842 г.: „Са главе Смаил-агине била је најприје скинута кожа, и та се испуњена кожа још и сад — доста чудновато — чува у споменутом магазину за жито. Владика правда овај варварски обичај тиме што Турци исто то раде и јер би они, кад би Владика престао да врши одмазду, приписивали то његовом стра-

*) Све што смо овдје саопштили сазнали смо од Јована Мрчарице, сина Радована Пипера. Потомци Радованови располагају са многим Владичиним писмима, која су им упропаћена приликом бомбардовања њихове куће у Подгорици 1944 године.

¹⁾ Медаковић, П. П. Његош, Нови Сад, 1882, стр. 94.

ху од европских хришћанских сила.“²⁾ Гриј је видио тада на Цетињу и „алата“ и „вранца“ Смаил-аге Ченгића. Кад је Његош 1842 г. показао Грију као аустриском држављанину главу и коње Смаил-аге Ченгића, зар се он могао концем маја 1841 г.³⁾ да савлада а да их не покаже својим пријатељима Јбудевиту Гају, Антуну Мажуранићу, Вуку Караџићу, Димитрији Кнежевићу и Николају Надеждину! Он је морао с њима на дуго и широко разговарати о погибији Смаил-агиној. Антун Мажуранић је бесумње све то саопштио своме брату Ивану, а Иван је, инспирисан тим причањем свога брата Ангуна, створио „Смаил-агу Ченгијића“. Иван Мажуранић, уосталом, спомиње у своме пјевању „Коб“: Смаил-агину „чалму“, Смаил-агину „главу“, „оковану сабљу“, „злаћано оружје“, „златно одијело.“ Он то све ставља у том свом пјевању у „једну избу малу“ која се налази на пољу цетињском „на домак Ловћен горе“. То нам најбоље показује да је Иван Мажуранић добро знао гдје су се налазиле глава и ствари Смаил-аге Ченгића
Ј. М.

ПАЛАЧА ИВАНА ЦРНОЈЕВИЋА У КОТОРУ

Познато је из историје да је Стефан Немања, пошто је освојио Котор, у њему саградио двор. Каже се да су раније и дукљански владари имали у Котору своје палаче, или дворове. Касније су имали у Котору своје дворове и неки владари околних наших средњевјековних државица, а један је од њих и кнез Иван Црнојевић. Гдје су се у Котору налазили споменути дворови, данас нам није познато, нити знамо како су исти изгледали. Узрок је томе што је Котор у прошлости страдао од експлозија, а нарчито често од потреса, када су многе важније зграде или сасвим порушене, или толико оштећене, да су их морали рушити, јер се није могло у истима становати. Рушевине многих од тих зграда могле су се видјети у Котору све до половине прошлог столећа, када су већином рашчишћене и на њиховим мјестима подигнуте нове зграде. Неке су остале и до данас, те нам свједоче о њепоти и раскошној архитектури негдашњих которских палача.

Ипак о палачи Ивана Црнојевића у Котору имамо неколико података, које нам је сачувао Которанин, бенедиктинац О. Тимотеј Ђизила (Cisilla) у свом рукописном дјелу на италијанском језику под главним наловом: »Vove d'oro«, које нам је остало у препису Перацганина, конта Трипа Смекије (Smecchia) настањеног у Баошићима. Препис је из године 1810.

²⁾ Сплит, Библиотека Археолошког музеја.

³⁾ Све датуме наводимо по новом календару.